

LIMPOPO

PROVINCIAL GOVERNMENT
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

XIYENGE XA 14 XA BUKU

**NAWU WO TLAKUSA MFIKELELO WA
VUXOKOXOKO (NAWU WA 2 WA 2000)**

VUHUNDZULUXI BYA VU 7

**Yi lulamisiwile kuya hi xiyenge xa 14 xa Nawu woTlakusa
Mfikelelo wa Vuxokoxoko wa 2 wa 2000 (tanihilaha wu
cinciweke hakona)**

SIKU RO HLENGETA: 08/07/2019
SIKU RO PFUXETA: 23/12/2021

TAFULA RA LESWI NGA ENDZENI

NOMBORO YA AYITHEME	PHEJI
1. Xaxamelo wa Tiakhironimi na Mikomiso	3
2. Xikongomelo	4
3. Ku tumbuluxiwa ka ndzawulo	5
4. Xivumbeko xa Nhlango	5
5. Vuxokoxoko bya vutihlangani	7
6. Nhlamuselo vululamisi hinkwabyo lebyi nga kona mayelana na Nawu wa 8	
7. Xiletelo xa matirhiselo ya PAIA	9
8. Nhlamuselo ya nhlokomhaka leyi nhlango wu nga na tirhekhodo na mikhetekanyo ya tirhekhodo leti nga kona eka ndzawulo	12
9. Mikhetekanyo ya tirhekhodo ta nkwama wa timali ta xifundzankulu wa xifundzakulu xa limpopo leti kumekaka handle ko va munhu endla xikombelo xo kuma 14	
10. Vukorhokeri lebyi nga kona eka swirho swa vaaki	16
11. Ku hoxa xandla ka swirho swa mani na mani ku endla pholisi	
12. Ku phurosesiwa ka vuxokoxoko bya vanhu	18
13. Ku kumeka ka Buku	22
14. Tihakelo leti vekiweke	22
15. Tirhekhodo leti nga kumekiki	23
16. Ku herisiwa ka Tirhekhodo	23
17. ku pfluxeta buku	23
FOMO 2: Xikombelo xo fikelela Rhekhodo	24
FOMO 4: Ku ngeniswa ka apili ya le ndzeni	28
XIKHOMANISWA XA B: Timali mayelana na minhlango ya vaaki	31

NXAXAMENTO WA TIAKHIRONIMI NA NKOMISO

- 1.1 **“PAIA”** Nawu wa Mfikelelo wa Vuxokoxoko na Nkomiso wa 2 wa 2000;
- 1.2 **“DIO”** Xandla xa Muofisiri wa Vuxokoxoko;
- 1.3 **“IO”** Muofisii wa Vuxokoxoko;
- 1.4 **“MEC”** Xirho xa Huvonkulu
- 1.5 **“LPT”** Nkwama wa Timali ta Xifundzakulu xa Limpopo;
- 1.6 **“PFMA”** Nawu wa Mafambiselo ya Timali ta Vaaki tanihilaha wu cinciweke hakona;
- 1.7 **“POPIA”** Nawu wa Nsirhelelo bya Vuxokoxoko wa vanhu wa 4 wa 2013;
- 1.8 **“IM”** Mufambisi wa Vuxokoxoko;
- 1.9 **“MFMA”** Nawu wa mufambisi wa Timali ta Masipala
- 1.10 **“MTEF”** Rimba ra Matirhiselo ya Timali ta le Xikarhi ka Lembe
- 1.11 **“IR”** Vulawuri bya Vuxokoxoko
- 1.12 **“EAP”** Nkongonoko wa Mpfuneto wa Vatirhi
- 1.13 **“CSD”** Databeyisi ya Mphakelo ya le Xikarhi
- 1.14 **“SSA”** Ejensi ya Vuhlayisi ya Tiko
- 1.15 **“MEI”** Mafambiselo yo Pima Vutshembeki
- 1.16 **“GEPF”** Timali ta tiko wa Phenxeni wa Vatirhi va Mfumo
- 1.17 **“ICT”** Vuxokoxoko bya Thekiniloji bya Vutihlanganisi
- 1.18 **“HRM”** Mafambiselo ya Vatirhi
- 1.19 **“RM”** Mafambiselo ya Mixaxamento

1. XIKONGOMELO XA BUKU YA PAIA

Buku leyi ya PAIA yi pfuna vaaki ku -

- 1.1 Kambisisa mixaka ya tirhekhodo leti yi nga vaka yi ri kona eka Timali ta tiko wa Xifundzakulu xa Limpopo, handle ka xilaveko xo yisa xikombelo xa ximfumo xo kuma PAIA.
- 1.2 Va na ku twisisa hilaha u nga endlaka hakona xikombelo xo fikelela rhekhodo wa Nkwama wa timali ta tiko wa Xifundzakulu xa Limpopo.
- 1.3 Fikelela vuxokoxoko hinkwabyo bya vutihlanganisi bya vanhu lava nga ta pfuna vaaki hi tirhekhodo leti va kongomeke ku ti fikela.
- 1.4 Tiva milulamiso hinkwayo leyi nga kona kusuka eka Nkwama wa timali ta tiko ta Xifundzakulu xa Limpopo mayelana na xikombelo xo fikelela tirhekhodo u nga si tihlanganisa na mufambisi wa nawu kumbe tikhoto;
- 1.5 Nhlamuselo ya vukorhokeri lebyi nga kona eka swirho swa vaaki kusuka eka Timali ta tiko wa Xifundzakulu xa Limpopo, na hilaha u nga kumaka mfikelelo wa vukorhokeri hakona;
- 1.6 Nhlamuselo ya xiletelo hi matirhiselo ya PAIA, tanihilaha swi lulamisiweke hakona hi mufambisi wa nawu na hi ndlela ley inga fikeleriwaka ha yona;
- 1.7 Loko vandla ri ta phurosesa vuxokoxoko bya munhu hi yexe, xikongomelo xo phurosesa vuxokoxoko munhu hi yexe na nhlamuselo ya mikhetekanyo ya tinhlokomhaka ta data na vuxokoxoko kumbe mikhetekanyo ya vuxokoxoko lebyi fambelenaka na byona;
- 1.8 Tiva loko Nkwama wa timali ta tiko wa Xifundzakulu wu kunguhatile ku hundzisela kumbe ku phurosesa vuxokoxoko bya munhu hi yexe ehandle ka Riphabuliki ra Afrika-Dzonga na vanhu lava faneleke ku vuyeriwa kumbe mikhetekanyo ya vavuyeriwa lava vuxokoxoko bya munhu hi yexe byi faneleke ku nyikiwa yena; na
- 1.9 Tiva loko Nkwama wa timali ta tiko wa Xifundzakulu xa Limpopo wu ri na magoza yo tiya ya nsirhelelo ku vona leswaku ku na xihundla, vutshembeki na vuxokoxoko bya munhu hi yexe lebyi nga kona lebyi faneleke byi phurosesiwa.

2. KU TUMBULUXIWA KA NKWAMA WA TIMALI TA TIKO WA XIFUNDZAKULU XA LIMPOPO

Nkwama wa Timali ta tiko wa Xifundzakulu xa Limpopo wu tumbuluxiwile ku ya hi xiyenge xa 17 xa Nawu wa Mafambiselo ya Timali ta Vaaki wa 1999 (tanihi loko wu cinciweke ha kona hi Nawu wa 1999).

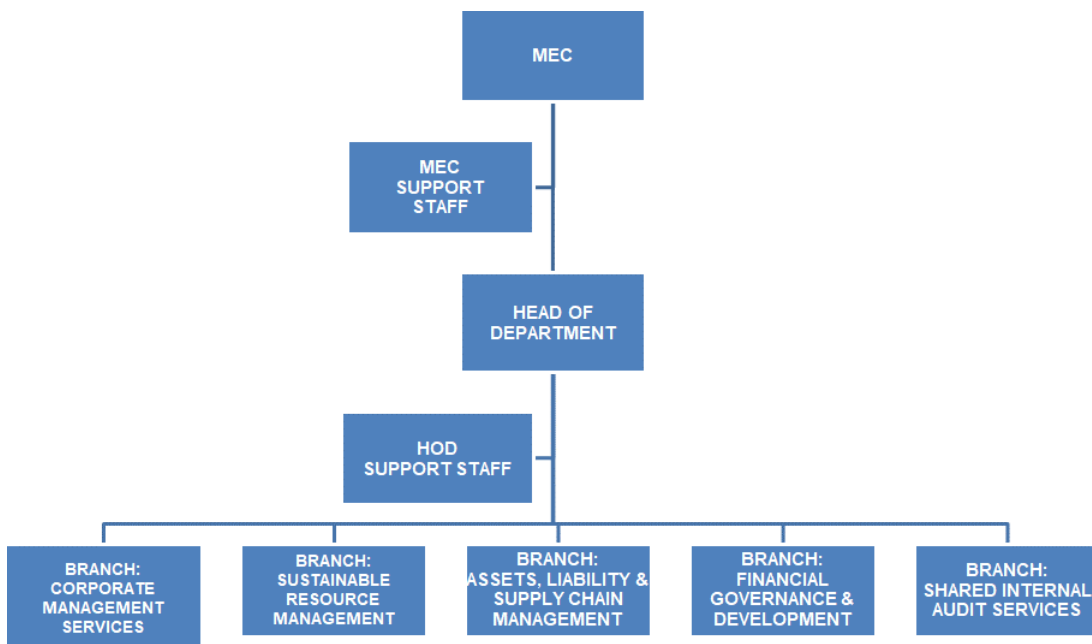
3.1. Swikongomelo/Mpfumelelo wa Nkwama wa Timali ta Tiko wa Xifundzakulu xa Limpopo (LPT)

Nhlangano wu na vutihlamuleri byo kongoma ku simeka, fambisa kumbe ku languta milawu leyi landzelaka na swinawana leswi fambelenaka : -

- 3.1.1. Nawu wa mafambiselo wa Timali ta Vaaki wa 1999 1999 (tanihilaha wu ciciweke hakona hi Nawu wa 29 wa 1999);
- 3.1.2. Nawu wa Mafambiselo ya Timali ta Masipala wa 56 wa 2003;
- 3.1.3. Nawu wa Maavelo ya Xibalu xa Lembe;
- 3.1.4. Nawu wa Mikavelo; na
- 3.1.5. Nawu wa Macincelo ya Mikavelo

3. XIVUMBEKO XA NKWAMA WA TIMALI TA TIKO WA XIFUNDZAKULU XA LIMPOPO NA MITIRHO

4.1. Xivumbeko

MEC– Xirho xa Huvonkulu

MEC Support staff- Vatirhi vo seketela Xirho xa Huvonkulu

Head of Department- Nhloko ya Ndzawulo

HEAD OF Department Support staff- Vatirhi vo Seketela Nhloko ya Ndzawulo

Branch; Corporate Management Service-Rhavi; Vukorhokeri bya Mafambiselo ya Koporasi

Branch; Sustainable Resource Management- Rhavi;Mafambiselo ya Swipfuno leswi yaka Mahlweni

Branch; Assets, Liability& Supply Chain Management – Rhavi;Mafambisele ya Maxavele, Maphakelele ya Nhundzu na Swikweleti

Branch; Financial Governance& Governance & Development – Rhavi Nhluvukiso& Mafumele na Mawulele ya Timali

Branch; Shared Internal Audit Services- Rhavi; Vukorhokeri byo Odita

4.2. Mitirho

Mitirho na matimba ya Timali ta tiko wa Xifundzakulu swi hlamuseriwile eka Nawu wa xiyenge xa 18 na (2) xa Nawu wa Mafambiselo ya Timali ta Vaaki, 1999 (Nawu wa 1 wa 1999):

“(1) N k w a m a w a timali ta tiko wa Xifundzakulu wu fanele ku –

- (a) lulamisa mpimanyeto wa Xifundzakulu;
- (b) lawula ku simekiwa ka mpimanyeto wa xifundzakulu;
- (c) Tlakusa na ku sindzisa ku va erivaleni na mafambiselo lamanene mayelana na manghenelo ya timali ta tiko, matirhiselo, nhundzu na swikweleti swa tindzawulo ta xifundzakulu na mihlangano ya vaaki eka xifundzakulu; na
- (d) Tiyisisa leswaku tipholisi ta timali a ti lwisani na tipholisi ta ikhonomi ya rixaka.

(2) Nkwama wa Timali ta tiko wa Xifundzakulu wu –

- (a) fanele ku humesa swileriso swa nkwama wa timali ta tiko wa Xifundzakulu na Nawu wa Mafambiselo ya timali;
- (b) fanele ku sindzisa PFMA na mipimo na milawu yihi kumbe yihi leyi vekiweke ya Xifundzakulu na rixaka, ku katsa matirhelo na sisiteme ya mantlawahatelo, eka tindzawulo ta xifundzakulu;
- (c) fanele ku xaxamela na Nawu wa Xiyenge xa Mavelo ya Timali ta tiko na ku xiyaxiya na ku hlela ku simekiwa ka Nawu wa mihlangano ya vaaki ya Xifundzankulu;
- (d) fanele ku xiyaxiya na ku hlela masimekelo ya mihlangano ya vaaki eka rixaka

na mipimo na swinawana swa Xifundzakulu;

- (e) nga pfuna tindzawulo ta xifundzakulu na mihlangano ya vaaki ya xifundzankulu ku humesa vuswikoti, vuvonikeri bya mafambiselo lamanene ya timali ., ;
- (f) nga lavisisa sisiteme yihi kumbe yihi ya mafambiselo ya timali na malawulele ya le ndzeni lama ma nga tirhisiwaka hi ndzawulo ya xifundzakulu kumbe nhlango wa vaaki wa xifundzakulu;
- (g) fanele ku nghenelela hi ku teka magoza lama ma faneleke, lawa ya nga katsaka ku nga humesi timali, ku ri ku lulamisa ku phikelela ku tluriwa ka PFMA hi ndzawulo ya xifundzakulu kumbe nhlango wa vaaki wa xifundzakulu;
- (h) fanele ku lulamisa hi xihatla vuxokoxoko byihi kumbe byihi lebyi lavekaka eka Nkwama wa timali ta tiko wa Rixaka kuya hi PFMA; na
- (i) Ku endla xin'wana na xin'wana ku yisa emahlweni leswi nga swa nkoka ku tirha ntirho wa yona kahle."

4. VUTIHLANGANISI BYA NKOKA BYO FIKELELA VUXOKOXOKO BYA NKWAMA WA TIMALI WA XIFUNDZAKULU XA LIMPOPO

5.1. Nhloko ya Ndzawulo (IO) i Xandla xa Muofisiri wa Vuxokoxoko (DIO) kuyahi Nawu.

Vito : **Mr Gavin Charles Pratt**
Nomboro ya Riqingho. : **(015) 298 7176**
Imeyili : prattgc@treasury.limpopo.gov.za
Nomboro ya fekisi : **015 295 7010**

5.2. Nhloko ya Ndzawulo yi rhumerile Mufambisi wa Vuxokoxoko (IM) bya Ndzawulo ku va xandla xa Muofisiri wa Vuxokoxoko eka Ndzawulo.

Vito : **Ms Ndibuwo Ramuntshi**
Nomboro ya riqingho : **015 298 7107**
Imeyili : Ramuntshin@treasury.limpopo.gov.za
Nomboro ya fekisi. : **015 295 7010**

VUXOKOXOKO HI KU ANGARHELA

5.3. Mfikelelo wa vuxokoxoko hi ku angarhela

imeyili: io@treasury.limpopo.gov.za; and
dio@treasury.limpopo.gov.za

5.4. Adirese ya poso ya hofisikulu

Adirese ya Poso
Private Bag X9486
POLOKWANE
0700

Adirese ya Xitarata
46 Hans van Ransburg Street
POLOKWANE
0700

Tinomboro ta riqingho (Swici Bodo):
(015) 298 7000

Nomboro ya fekisi
(015) 295-7010

Imeyili adirese ya Ndzawulo hi ku angarhela:

info@treasury.limpopo.gov.za

Webusayiti ya ndzawulo:

www.limtreasury.gov.za

5. NHLAMUSELO YA KU LULAMISA HINKWAKO LOKU NGA KONA KUYA HI NAWU KUMBE KU TSANDZEKA KU ENDLA HI NKWAMA WA TIMALI TA TIKO WA XIFUNDZAKULU

a) Apili ya le ndzeni

Mukomberi kumbe munhu loyi xikombelo xi edliwaka ematshan'weni ya yena a nga nghenisa apili ya le ndzeni yo alana na xiboho xa muofisiri wa vuxokoxoko kumbe xandla xa muofisiri wa vuxokoxoko. Apili yi nga nghenisiwa eka MEC wa ndzawulo, kumbe munhu loyi a hlawuriweke hi ku tsalela MEC, kumbe hi swivangelo swihi na swihi leswi landzelaka:

- Ku ala ku nyika mfikelelo; kumbe
- Ku nyika kumbe ku hakeriwa ka hakelo ya xikombelo kuyahi xiyenge xa 22(1) xa **PAIA**; kumbe
- Hakelo ya mfikelelo leyi faneleke ku hakeriwa yile henhla; kumbe
- **Thendera kumbe ku hakeriwa ka diphoziti kuyahi xiyenge xa 22(2) PAIA; kumbe**
- Xiboho xa Muofisiri wa Vuxokoxoko xo nyika mfikelelo wa xikombelo; kumbe
- Ku engeteleriwa ka nkarhi kuyahi xiyenge xa 26(1) xa **PAIA**; kumbe
- Ku ala ku nyika mfikelelo wa tirhekhodo hi ndlela ley inga komberiswa ha yona, kuya hi xiyenge xa 29(3) xa **PAIA**.
- ku hluleka ku paluxa tirhekhodo; kumbe
- ku ala ku nyika xikombelo xo kendlusa tihakelo.
- xiboho lexi tekiweke kuyahi xiyenge xa 22; 26(1) kumbe 29(3)

Xiphemu xa 4, Ndzima ya1 xa Nawu xi nyika mafambiselo lawa ya faneleke ku landzeleriwa eka apili ya le ndzeni yo alana na xibobo xa muofisiri wa vuxokoxoko na xandla xa muofisiri wa vuxokoxoko wa mihlangano yin'wana ya vaaki.

b) Phurosese yo yisa xivilelo eka Mulawuri wa Vuxokoxoko (IR) kumbe nhlango wihhi kumbe wihhi wa vaaki; na kumbe

Ndzima ya 10, xiyenge xa 74 na 75 xa Nawu wa POPI wu nyika mafambiselo lawa ya faneleke ku landzeleriwa yo nghenisa/yisa xivilelo eka Mulawuri wa Vuxokoxoko kumbe nhlango wihhi kumbe wihhi wa vulawuri wo lwisana na ku nghenelela eka nsirheleleo wa vuxokoxoko bya munhu hi yexe eka nhlokomhaka ya switiviwa hi muofisiri wa vuxokoxoko kumbe xandla xa yena swa mihlangano. Xiyenge xa 74 xi andlala leswaku: -

- Munhu wihi kumbe wihi a nga yisa xivilelo eka Mulawuri hi ndlaela leyi vekikeke hi fomo a hehla ku ngehenelela eka ku sirheleriwa ka vuxokoxoko bya munhu bya vuxokoxoko bya switiviwa;
- Vandla leri ng ana vutihlamuleri kumbe nhlokomhaka ya data yi nga, kuyahi xiyenge xa 63(3), yisa xivilelo eka mulawuri hi ndlela leyi vekikeke eka fomo loko a khunguvanyisiwile hi muahluri.

c) Tiphurosese to ya ekhoto ya le kusuhana kuya kuma ku oloviseriwa loku faneleke.

Munhu loyi a ngehiseke xikombelo kumbe munhu wa vunharhu loyi a boxiweke eka xiyenge xa 74(1) na (2) a nga ngehisa xikombelo ekhoto ku kuma ku oloviseriwa loku faneleke kuyahi xiyenge xa 82 endzhaku ka loko munhu loyi a ngehiseke xikombelo kumbe munhu wa vunharhu loko a tirhisile tindlela hinkwato ta le ndzeni ta mafambiselo ya apili yo lwisana na xiboho xa muofisiri wa vuxokoxoko wa Nkwama waTimali ta Tiko wa xifundzankulu xa Limpopo.

Xiphemu xa 4, Ndzima ya 2 ya Nawu yi lulamisa mafambiselo lawa ya faneleke ku landzeleriwa hi matirhelo yoya eKhoto ya le kusuhana kuma ku oloviseriwa apili yo lwisana na xiboho xa muofisiri wa vuxokoxoko kumbe xandla xa muofisiri wa vuxokoxoko eka mihlangano yin'wana ya vaaki.

6. XILETELO XA MATIRHISELO YA PAIA NA KU KUMA MFIKELELO WA XILETELO

7.1. Mulawuri u na, kuyahi xiyenge xa 10(1) xa PAIA, ku pfuxeta na ku endla leswaku Xiletelo lexi pfuxetiweke xa matirhiselo ya PAIA xi kumeka ("Xiletelo"), hi ndlela yo twisiseka no olova, tanihilaha yinga laviwaka hakona hi munhu un'wana loyi a lavaka ku tirhisa hi mfanelo ya yena leyi nga kona eka PAIA na POPIA

7.2. Xiletelo xa kumeka hi tindzimi hinkwato ta ximfumo.

7.3. Xiletelo lexi boxiweke xi na nhlamuselo ya-

7.3.1. Swikongomelo swa PAIA na POPIA.

7.3.2. Adirese ya poso na xitarata, foyini na nomboro ya fekisi na, loko yi ri kona, adirese ya imeyili ya xiilekitironiki-

7.3.2.1. Muofisiri wa vuxokoxoko wa nhlanguano wihi kumbe wihi wa vaaki, na

- 7.3.2.2. Xandla xa Muofisiri wa Vuxokoxoko xin'wana na xin'wana xa mihlangano ya vaaki na ya vanhu lexi hlawuriweke kuyahi xiyenge xa 17(1) xa PAIA¹ na xiyenge xa 56 xa POPIA²;
- 7.3.3. Mukhuva na ndlela ya xikombelo xa -
- 7.3.3.1. Mfikelelo wa rhekhodo ya nhlango wa vaaki lowu boxiweke eka xiyenge xa 11³; na
- 7.3.3.2. Mfikelelo wa rhekhodo ya nhlango wa vanhu lowu boxiweke eka xiyenge xa 50⁴;
- 7.3.4. ku pfuna loku nga kona kusuka eka Muofisiri wa Vuxokoxoko wa nhlango wa vaaki kuyahi **PAIA** na **POPIA**.
- 7.3.5. Ku pfuna loku nga kona kusuka eka mulawuri kuyahi **PAIA** na **POPIA**.
- 7.3.6. Ku lulamisa hinkwako ka nawu loku nga kona mayelana na ku endla kumbe ku tsandzeka ku endla hi ku ya hi mfanelo kumbe matimba yo endla lama sindzisaka hi **PAIA** kumbe **POPIA**, ku katsa mukhuva lowu xi nghenisiweke ha wona-
- 7.3.6.1. apili ya le ndzeni;
- 7.3.6.2. xivilelo xoya eka Mulawuri; na
- 7.3.6.3. xa le khoto xomlwisana na xiboho xa muofisiri wa Vuxokoxoko wa nhlango wa vaaki, xiboho xa le ndzeni

---

¹ Section 17(1) of PAIA- For the purposes of PAIA, each public body must, subject to legislation governing the employment of personnel of the public body concerned, designate such number of persons as deputy information officers as are necessary to render the public body as accessible as reasonably possible for requesters of its records.

² Section 56(a) of POPIA- Each public and private body must make provision, in the manner prescribed in section 17 of the Promotion of Access to Information Act, with the necessary changes, for the designation of such a number of persons, if any, as deputy information officers as is necessary to perform the duties and responsibilities as set out in section 55(1) of POPIA.

³ Section 11(1) of PAIA- A requester must be given access to a record of a public body if that requester complies with all the procedural requirements in PAIA relating to a request for access to that record; and access to that record is not refused in terms of any ground for refusal contemplated in Chapter 4 of this Part.

⁴ Section 50(1) of PAIA- A requester must be given access to any record of a private body if-

- a) that record is required for the exercise or protection of any rights;
- b) that person complies with the procedural requirements in PAIA relating to a request for access to that record; and
- c) access to that record is not refused in terms of any ground for refusal contemplated in Chapter 4 of this Part.

kumbe xiboho xa Mulawuri kumbe xiboho xa nhloko ya
nhlangano wa vaaki lowu ngariki wa ximfumo;

7.3.7. Swilaveko swa swiyenge swa 14⁵ na 51⁶ leswi lavaka
nhlangano wa vaaki na wa nhlangano wa vaaki lowu
ngariki wa ximfumo, hi ku landzelelana, ku endla buku,
na hilaha yi nga fikeleriwaka ha kona;

7.3.8. Swilaveko swa swiyenge swa 15⁷ na 52⁸ swi lulamisa
pawuluxo hi wexe ka mikhetekanyo ya tirhekhodo ta mihlangano ya vaaki na ya
mihlangano ley inga riki ya ximfumo, hi ku landzelelana;

7.3.9. switiviso leswi humesiweke kuyahi swiyenge swa 22⁹ na
54¹⁰ mayelana na tihakelo leti faneleke ku hakeriwa mayelana na xikombelo
xo fikelela; na

1... swinawana leswi endliweke kuyahi xiyenge xa 92¹¹.

7.4. Swirho swa vaaki swi nga kambela kumbe ku endla tikhopi ta Xiletelo ku suka
eka tihofisi ta mihlangano ya vaaki na yo ka yi nga ri ya ximfumo, ku katsa hofisi
ya Mulawuri, hi nkarhi wa ntolovelo wa ntirho – Xiletelo xi nga kumeka

7.4.1. hi xikombelo eka Muofisiri wa Vuxokoxoko;

7.4.2. kusuka eka webusayiti ya Mulawuri

(<https://www.justice.gov.za/inforeq/>).

⁵ Section 14(1) of PAIA- The information officer of a public body must, in at least three official languages, make available a manual containing information listed in paragraph 4 above.

⁶ Section 51(1) of PAIA- The head of a private body must make available a manual containing the description of the information listed in paragraph 4 above.

⁷ Section 15(1) of PAIA- The information officer of a public body, must make available in the prescribed manner a description of the categories of records of the public body that are automatically available without a person having to request access

⁸ Section 52(1) of PAIA- The head of a private body may, on a voluntary basis, make available in the prescribed manner a description of the categories of records of the private body that are automatically available without a person having to request access

⁹ Section 22(1) of PAIA- The information officer of a public body to whom a request for access is made, must by notice require the requester to pay the prescribed request fee (if any), before further processing the request.

¹⁰ Section 54(1) of PAIA- The head of a private body to whom a request for access is made must by notice require the requester to pay the prescribed request fee (if any), before further processing the request.

¹¹ Section 92(1) of PAIA provides that –“The Minister may, by notice in the Gazette, make regulations regarding-

(a) any matter which is required or permitted by this Act to be prescribed;

(b) any matter relating to the fees contemplated in sections 22 and 54;

(c) any notice required by this Act;

(d) uniform criteria to be applied by the information officer of a public body when deciding which categories of records are to be made available in terms of section 15; and

(e) any administrative or procedural matter necessary to give effect to the provisions of this Act.”

**7. NHLAMUSELO YA NHLOKOMHAKA LEYI NHLANGANO WU NGA NA
TIRHEKHODO NA MIKHETEKANYO YA TIRHEKHODO LETI NGA KONA EKA
NKWAMA WA TIMALI TA TIKO TA XIFUNDZAKULU XA LIMPOPO**

Mikhetekanyo ya tihlokomhaka ta data	Mikhetekanyo ya tirhekhodo leti nga kona eka nhlokomhaka yin'wana na yin'wana
<p>Matshalats hala ya matsalwa na tipulani</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Swiviko swa Lembe na Lembe, Pulani ya Matshalatshala, Pulani ya Matirhelo ya Lembe na Lembe - Swiviko swa Maxiyaxiyelo na makambebelelo - Swiviko swa ku antswisiwa Mphakelo bya vukorhokeri. - Xiviko xa vaaki - Swiviko swa matirhelo ya Ndzawulo. - Tipholisi ta Ndzawulo - Maphephahungu - Pulani ya Matshalatshala ya Ndzawulo - Tibuku ta Maendlelo/Tiphurosese
<p>Mafambiselo ya Timali</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Swiviko swa Mpimanyeto na Rimba ra Matirhiselo ya Timali ta le xikarhi ka ILembe (MTEF). - Xibalu xa Mfumo, Bangi, mali na switatimende swa tihakelo ta tiakhawunti - Mafambiselo ya maxavelo na maphakele ya nhundzu ya mfumo. - Rhejjsitara ra nhundzu. - Xiviko xa xibalu, - Tipholisi ra xibalu - Mpimanyeto wa Xifundzakulu na Minhlangano ya mfumo na xiviko xa Matirhiselo ya timali - Mafambiselo ya timali na Nhluvukiso wa Sisiteme ta tirhekhodo, xik; tipholisi na swileriso
<p>Switirho swa vatirhi/vatir hi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tipholisi ta HR na maendlelo; - Tiposo leti navetisiweke; - Tirhekhodo ta vatirhi; - ku dyondza na nhluvukiso, xik; swikili swa nhluvukiso na tipulani ta vuleteri; - Nhluvukiso wa Lavantshwa na Tirhrkhodo ta Malawulele ya Titalenta;

Tinhlokomhaka ta mixaxameto ya mitirho leti nhlangano wu ng ana tona	Ku ntl
	<ul style="list-style-type: none"> - Pulani ya ndzinganano wa le mitirhweni na tinhlayonhlayo; - Tifomo ta swikombelo swa mitirho; - Pulani ya matshalatshala ya vatirhi; - Switirhisiwa swo hlayisa mitirho na tirhekhodo ta vuhlanganisi; - Tipulani ta livhi na tirhekhodo; - Tirhekhodo ta switirho na vatirhisi va thekinology ya Vuxokoxoko; - Tirhekhodo ta Vuxaka bya le Ntirhweni; - Ku komutela vatirhi na ku tirhisiwa ka tirhekhodo; - Vuhlayiseki na swiviko swa ku kambela MISS - Tirhekhodo ta Nongonoko wo Pfuneta Vatirhi (EAP) - Swiviko swa HIV- AIDS. - Xivumbeko xa nhlangano - Mafambiselo ya vatirhi; - Tirhekhodo ta Timhaka ta Timali ta Vatirhi ; - Tirhekhodo mafambelo ya vatirhi na matleketlelo; - Tirhekhodo ta xivumbeko na ku hleriwa ka mitirho; - Tirhekhodo ta kuririsiwa eka ku vaviseka entirhweni ; - Tirhekhodo ta tinithavhiyu to huma entirhweni;

8. MIKHETEKANYO YA TIRHEKHODO TA NKWAMA WA TIMALI TA XIFUNDZANKULU WA
XIFUNDZAKULU XA LIMPOPO LETI KUMEKAKA HANDLE KO VA MUNHU ENDLA
XIKOMBELO XO KUMA

9.

Ntlawa	Muxaka wa tsalwa	kumekaka eka Webusayiti	kumekak a hi ku komberi wa
Matsalwa ya Thendara	- Thendara ley inga navetisiwa	X	
	- Vito ra munhu loyi a nga humelela eka bidi	X	
	- Tiphurosese ta maxavelo	X	
	- Switiviso swa maxavelo	X	
Milawu /Swinawana	Swinawana swa Nkwama wa Mali ya Tiko	X	
	Milawu na swinawana swa MFMA	X	
	Tisekhula ta MFMA	X	
	Tipholisi ta MFMA	X	
Matsalwa ya Matshalatshala (Tipulani na Xiviko)	- Xivumbeko xa nhlango (Nkomiso, Swikongomelo, Mitirho, Swiviko swa Lembe na Lembe;	X	
	- Pulani ya Matshalatshala;	X	
	- Pulani ya Matirhelo ya Lembe na lembe ;	X	
	- Xiviko xa Matirhelo xa Kotara	X	
Mafambiselo ya timali	- Switatimende swa Timali ta Masipala swa Lembe na lembe	X	
	- Mpimanyeto wa masipala	X	
	- Switatimende swa Mpimanyeto wa le Xikarhi ka Lembe	X	
	- Tinotsi ta Swileriso swa Nkwama wa Timali ta Tiko wa Rixaka	X	

MANYUWALI WAPAIA: N K W A M A W A X I F U N D Z A N K U L U X A
L I M P O P O

	- Xiviko xa Xifundzakulu xa PFMA	X	
--	----------------------------------	---	--

MANYUWALI WA PAIA: N K W A M A W A X I F U N D Z A N K U L U X A
L I M P O P O

Ntlawa	Muxaka wa tsalwa	Ra kumeka eka Webusayiti	Ra kumeka hi xikombelo
	- Mbulavulo wa mpimanyeto	X	
	- Tirhasiti na mahakelelo		X
	- Switatimende swa mpimanyeto na mpimanyeto na pfluxeto wa matirhiselo ya timali	X	
	- Switatimende swa Pholisi ya Mpimanyeto	X	
	- Tinotsi ta matirhelo ya Xifundzakulu	X	
	-Vurhumiwa bya swa Timali	X	
Vatirhi	- Xivumbeko xa Nhlango	X	
	- Tinomboro ta Ndzawulo ta Vutihlanganisa	X	
	- Tifomo ta xikombelo xa mitirho		X
	- Tipholisi ta Ndzawulo	X	
	- maendlelo /Phurosese ya Buku		X
	- Xiviko xa Vaaki.		X
	- Mimpimo ya Vukorhokeri.	X	
	- Chata ya Mphakelo wa Vukorhokeri.		X
	- Mahungu		x
	- Misinya ya Milawu ya Batho-Pele		x
	- Xiletelo xa Vaaki		X
	- Xinavetiso xa mitirho	X	
	- Sekhula ya mani na mani	X	

MANYUWALI WAPAIA: N K W A M A W A X I F U N D Z A N K U L U X A
L I M P O P O

	- Khalendara ya mitlangu ya Ndzawulo	X	
--	---	---	--

10. VUKORHOKERI LEBYI NGA KONA EKA SWIRHO SWA VAAKI KUSUKA EKA NKWAMA WA TIMALI TA TIKO WA XIFUNDZAKULU XA LIMPOPO NA MAKUMELO YA VUKORHOKERI BYOLEBYO

10.1 Matimba, na mitirho

NO.	VUKORHOKERI	U NGA KUMISA KU YINI MFIKELELO WA VUKORHOKERI
10.1	<p>Ndzawulo yi nyika vuxokoxoko lebyi landzelaka eka vaaki hi ku angarhela: -</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ku nyikiwa ka tibasari kuyahi swilaveko swa nhluvukiso wa swikili eka ndzawulo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ku navetisa eka webusayiti ya DPSA na maphephahungu ya muganga ▪ Kuma vuxokoxoko eka webusayiti ya ndzawulo: www.limtreasury.gov.za
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Swivandla swa mitirho 	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ti khoso ta Vudyondzantirho/vutitolovetantirho leti yelanaka eka ndzawulo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nongonoko wo toloveta ndhawu. Ku lemukisa hi vuphakeri hi ku thola vaphakela vukorhokeri lava ng ana mpfumelelo
10.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Endla Mpimanyeto wa Xifundzakulu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vuhangalasangahungu; ▪ Tindzawulo ta swifundzakulu hi APP na tipulani ta maxavelo leswi fambelenaka na matimba lawa va nyikiweke wona ▪ Kuma vuxokoxoko eka webusayiti ya ndzawulo: www.limtreasury.gov.za
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiyisisa ku nyikiwa ka switiviso swa ikhonomi swa kotara 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ku tivisa eka tindzawulo hinkwato ta mfumo na ku kuma eka switiviso swa ndzawulo eka webusayiti ▪ Kuma vuxokoxoko eka webusayiti ya ndzawulo: www.limtreasury.gov.za

<p>10.3</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mpimanyeto wa N’hwetl na n’hwetl wa Masipala (swiviko swa s71) 	<p>Kuma vuxokoxoko eka webusayiti ya ndzawulo ku endlela vaaki leswaku va yi tirhisa.</p> <p>kuma vuxokoxoko eka Webusayiti ya ndzawulo www.limtreasury.gov.za</p>
<p>10.4</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ku titsarisela eka CSD hi swirho swa vaaki hi tikhamphani ta vona to thendara ▪ Ku nyikiwa ka vuxokoxoko hi Mubanki wa xifundzakulu (Banki ya xifundzankulu) ▪ Ku navetisa tithendara eka buletini (vhiki na vhiki) ▪ Mafambiselo ya nhundzu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ku endzela tindhawu ▪ Hi inthanete: hi riqingho ▪ Ku lemukisa hi tisisiteme ta tithendara ▪ Ku lemukisa hi swinawana swintswa leswi khumbaka phurosese yo thendara ▪ Webusayiti ya ndzawulo www.limtreasury.gov.za ▪ Hi riqingho; ▪ Xitatimende xa swihangalasangungu; ▪ Webusayiti ya ndzawulo www.limtreasury.gov.za ▪ Tsalwa ra switiviso hi inthanete ▪ Vabidi lava nga thoriwa va tivisiwa eka buletini na ku kumeka eka webusayiti ya ndzawulo: www.limtreasury.gov.za ▪ Ku navetisa eka maphephahungu ya ya le mugangeni loko u endla fandisi; ▪ Tivisa vanhu lava nga kotaka ku xava hi riqingho hi nkarhi wa fandisi eka switirho swo nkarhi, hil. Switirho swa rihanyu, titlilasi ta ku fambiswa, sw.sw.

11. KU NGHENELELA KA VAAKI EKA KU ENDLA PHOLISI KUMBE KU TIRHISA MATIMBA KUMBE KU TIRHA MITIRHO HI NKWAMA WA TIMALI TA TIKO WA XIFUNDZAKULU XA LIMPOPO

Nkwama wa timali ta tiko wa Xifundzakulu xa Limpopo a hi ndzawulo yo phakela vukorhokeri, hikokwalaho, a ku na migingiriko yo nghenelela hi vaaki mayelana na mavumbelo ya tipholisi leti ndzawulo yi ti tirhisaka. Hikokwalaho ka sweswo, tipholisi na swinawana swi tekiwa kusuka eka Nkwama wa timali ta tiko wa Rixaka, DPSA na Hofisi ya le ka Phirimiya eka xifundzakulu.

Hambiswiritano, swirho swa vaaki swa kondleteriwa nakambe ku yisa swiringanyeto swa nhluvukiso wa Khodi ya Matikhomele kumbe ku antwisa milawu yihi kumbe yihi kumbe vuyimeri eka mhaka yihi kumbe yihi leyi khumbaka vuxokoxoko bya vanhu bya nhlokomhaka ya data. Vaaki nakambe va kondleteriwa ku nghenelela eka ku tihlanganisa na vaaki na vatekaxiave kusukela loko mavonelo na leswi yisiweke hi swirho swa vaaki swi le ku tekeriweni enhlokweni swinene hi nkarhi wo endliwa ka Swinawana, Swiletelo na Khodi ya Matikhomelo.

12. KU PHUROSESA KA VUXOKOXOKO BYA MUNHU HI YEXE

a. Xikongomelo xo phurosesa

Xikongomelo xo phurosesa vuxokoxoko bya vanhu hi Nkwama wa timali ta tiko wa Xifundzakulu xa Limpopo hi leswi landzelaka: -

- i. Ku hetisisa kumbe ku endla timfanelo ta wona ta xinawu ehansi ka **PAIA na POPIA**, hi ku amukela swivilelo, lavisisa swivilelo na ku endla nxaxamelo wo kambela ku landzelela nawu.
- ii. ku lawula vatirhi na swikombelo swa mitirho.
- iii. Ku hlayisa tinkota na tirhekhodo.
- iv. Phurosesa ya maxavelo ya nhundzu; na
- v. Ku tixaxameta na swinawana swin'wana swo fambelana swo tanihi PFMA, Swinawana leswi nga le hansi ka wona na tinotsi ta swileriso swa Nkwama wa timali ta tiko wa Rixaka.

12.2 Nhlamuselo ya mikhetekanyo ya Tinhlokomhaka ta Data na bya vuxokoxoko kumbe mikhetekanyo ya vuxokoxoko lebyi fambelanaka na byona

Mikhetekanyo ya tinhlokomhaka ta Data	Vuxokoxoko bya vanhu lebyi byi nga Phuroresiwaka
Munhu	Mavito na swivongo; vuxokoxoko bya vutihlanganisi (tinomboro to tihlanganisa hatona, nomboro ya fekisi, adirese ya imeyili); adirese ya vutshamo, ya poso kumbe ntirho; Vutitivisi byo fana byoxe/ nomboro ya pasi na ku tsalelana ka le xihundleni.
Mavandla lawa ya khumbekaka, Vandlaxinawu/n hlangano wa vaaki	Mavito ya vanhu lava u faneleke ku tihlanganisa na vona; vito ra nhlango lowu nga le nawini, adirese ya vutshamo na ya Poso, vuxokoxoko bya vutihlanganisa (tinomboro ta vutihlanganisi, nomboro ya fekisi, adirese ya imeyili) na Nomboro ya Ntsariso.
Vatirhi / Swirho / Swirho swa komiti	Rimbewu, vuyimani; xiyimo xa vukati, muxaka, malembe, ririmi, vuxokoxoko bya tidyondzo (thwasela); vuxokoxoko bya swa timali, matimu ya le ntirhweni, tinomboro ta pasi, adirese ya vutshamo na ya poso, vuxokoxoko bya vutihlanganisi (tinomboro ta vutihlanganisi), nomboro ya fekisi, imeyili adirese), xaxamento wa vugevenga, rihanyu na swirho swa ndyangu, swa rihanyu, muxaka, ntlawa wa vanhu, rihanyu ra le nyameni kumbe mianakanyo, vutsoniwa, vuxokoxoko bya munhu bya bayometiriki

<p>Vanyiki va Vukorhoke ri lava nga na Tikonitirak a</p>	<p>Mavito ya munhu loyi ku tihlanganisaka na yena, vito ra nhlango, mavito ya vafambisi na vanhu lava nga na mikavelo, adirese ya vutshamo na ya Poso na vuxokoxoko bya vutihlanganisi (tinomboro ta ku tihlanganisa, nomboro ya fekisi, adirese ya imeyili); Vuxokoxoko bya swa timali, nomboro ya ntsariso, matsalwa ya masimekelo, vuxokoxoko lebyi fambelenaka na xibalo, nsayino lowu pfumeleriweke, ntlakuso wa vantima hi swa ikhonomi hi ku angarhela. (B-BBEE) xiyimo, mihlangano leyi tsariske, matshalatshala ya le ntirhweni.</p>
--	--

12.3 Vavuyeriwa kumbe mikhetekanyo ya vavuyeriwa leyi vuxokoxoko bya vona byi nga nyikiwaka

Mikhetekanyo ya vuxokoxoko bya munhu	Vavuyeriwa kumbe mikhetekanyo ya vavuyeriwa
Nomboro ya Pasi na mavito, ku kambela milandzu ya vugevenga	Vukorhokeri bya Maphorisa ya Afrika-Dzonga
Mitwaso ya tidyondzo, ku kamberiswa ka mitwaso ya tidyondzo	Vulawuri bya Mitwaso bya Afrika-Dzonga
Manyikelo ya swikweleti na matimu ya mahakelelo, bya vuxokoxoko bya swikweleti	Byuro ya manyikelo ya swikweleti hi Mafambiselo ya khampani yo pima vutshembeki (MIE)
Vuakatiko	Timhaka ta Xikaya
Vulavisisi byo pfumala nandzu	Ejensi ya Vuhlayiseki bya Mfumo (SSA)
Ntsariso wa khampani na ku landzelela	Databezi ya Vuphakeri ya Rixaka (CSD)
Ku kamba lomu munhu a tirha kona	Yuniti ya Mafambiselo ya Vatirhi va ndzawulo (HRM)
Mafambiselo ya tipheceni ta vatirhi na mimbuyelo yo Pfuna swa Rihanyu	Nkwama wa Pheceni wa Vatirhi va Mfumo (GEPF)
Ku khomiwa na ku lulamisiwa ka vuxokoxoko bya munhu	Yuniti ya Ndzawulo ya Mafambiselo ya Vatirhi (HRM)
Mafambiselo ya mahlayiselo ya vuxokoxoko	Yuniti ya Mafambiselo ya Tirhekhodo (RM)
Ku tumbuluxiwa ka akhawunti ya vatirhisi	Yuniti ya Vuxokoxoko bya Vutihlanganisi bya Xithekinoloji (ICT)

12.4. Ku hangalasiwa ka vuxokoxoko bya munhu ehandle ka mindzelekana

Nkwama wa Timali ta Tiko eka Xifundzakulu xa Limpopo a wu si kunguhata hi ku hangalasa vuxokoxoko bya vanhu ehandle ka mindzilekano ya tiko hambiswiritano, loko swi ta va swa nkoka ku hundzisela vuxokoxoko bya munhu eka tiko rin'wana loko swi enawini, ndzawulo yi ta tiyisisa leswaku munhu loyi vuxokoxoko bya yena byi nyikiwaka swi le nawini, u bohiwa hi milawu ya tikhampani, kumbe mitwanano leyi bohaka leyi nyikaka ku sirhelela loku ringaneleke naswona munhu wa vunhrhu u fanele ku pfumela hi vuxokoxoko

byelebyo na hi mpimo wa nsirhelelo wo fana tanihilaha ndzawulo yi
bohekaka hakona hi nawu wa **POPIA**

12.4.1 Ku hundziseriwa emahlweni ka vuxokoxoko byihi kumbe byihi bya
vanhu ehandle ka mindzilekano ku ta va na hi ku pfumeleriwa ka
hi munhu yaloye, ndzawulo yi ta hundzisela vuxokoxoko byebyo
loko swi ta vuyerisa munhu yaloye; naswona munhu yaloye u
fanele ku va a nyikile pfumelelona munhu yaloye a tava a wu
nyile loko swi twakala.

**12.5. Magoza yo hlamuseriwa hi ku angarhela ka vuxokoxoko bya vuhlayiseki lebyi
faneleke ku simekiwa hi munhu loyi a nga na vutihlamuleri ku tiyisisa xihundla,
vutshembeki, na ku kumeka ka vuxokoxoko**

12.5.1. Ndzawulo yi yisa emahlweni ku simeka na ku hlayisa loku faneleke, ko
twakala hi swa xithekiniki na magoza ya nhlango ku sivela ku
lahlekeriwa, onhaka, kumbe ku onhiwa swi nga pfumeleriwa ka
vuxokoxoko bya munhu; na ku fikelela swi nga fanelanga ku
phurosesa vuxokoxoko bya munhu.

12.5.2. Ndzawulo yi tekile magoza lawa ya twisisekaka hi ku boxa mixungeto
leyi vonakaka ya le ndzeni na le handle ya vuxokoxoko bya vanhu lebyi
nga ka yona kumbe ehansi ka vulawuri bya yona; ku simeka na ku
hlayisa vuhlayiseki lebyi faneleke byo lwisana na mixungeto leyi
boxiweke, na ku hlayisa hi mikarhi ku simekiwa ka vuhlayiseki na ku
tiyisisa leswaku vuhlayiseki byi tshama byi ri bya sweswi hi ku angula
mixungeto yintshwa kumbe eka vuhlayiseki lebyi nga simekiwa nkarhi
lowu hundzeke.

12.5.3. Magoza lawa ya tekiweke hi ndzawulo ya katsa, exikarhi ka swin'wana
vulawuri bya mfikelelo, Khodiwa ka Switiviwa, Magoza yo Tisirhelela,
ku lawula hi matimba ku odita na vuswikoti byo vika, ku fihliwa ka data.
Xilwisa Switsongwatsongwana na Xilwisa ku onhaka, ku lemukisa na
ku nga tleri; na ku endla mitwanano na vatirhisi ku ta simeka
vuhlayiseki bya vulawuri

13 MAKUMELO YA BUKU

13.1 Buku Leyi yi kumeka hi tindzimi ta ximfumo leti landzelaka-

13.1.1 English.

13.1.2 Sepedi

13.1.3 Afrikaans

13.1.4 Tshivenda

13.1.5 Xitsonga

13.2 Khopi ya buku leyi kumbe leyi pfuxetiweke yi nga ha kumeka nakambe hi ndlela leyi landzelaka-

13.2.1 eka www.limtreasury.gov.za, ya nhlangoano wihi kumbe wihi wa vaaki;

13.2.2 eka hofisikulu ya nhlangoano wa vaaki ku ta kamberiwa hi vaaki hi nkarhi wa ntirho;

13.2.3 eka munhu wihi na wihi loyi a endlrike xikombelo na loko u hakerile mali leyi boxiweke; na

13.2.4 eka mulawuri wa vuxokoxoko loko a endlile xikombelo

13.3 Hakelo ya khopi ya buku, tanihilaha swiboxiweke hakona eka xikhomanisiwa xa B xa Swinawana, yi ta hakeriwa hi khopi yin'we ya vukulu bya A4 leyi endlweke.

14 TIHAKELO LETI VEKIWELE

14.1. Xiyenge xa 22(1) xa **PAIA** xi vula leswaku tihakelo leti faneleke ku hakeriwa to fikelela wa tirhekodo ta mulawuri ti fanele ku vekiwa. Tihakelo leti vekiweke ti hilaha ti boxiweke hakona eka eka xikhomanisiwa xa B, laha.

14.2. Mukomberi loyi a lava ku fikelela rhekhodo yihi kumbe yihi a nga ha komberiwa ku hakela hakelo, handle ka loko a tshunxiwile, tanihilaha swi kombisiweke hakona eka phagirafu ya 14.3 na 14.4 laha hansi.

14.3. Mukomberi a nga faneri ku hakela hakelo leyi vekiweke eka nhlangoano wa vaaki loko a nga tekanga/tekiwanga loyi muholo wa yena wa lembe, endzhaku ko susa mali leyi pfumeleriweke, yo tanihi PAYE na UIF, yi le hansi ka **R14 712** hi lembe; kumbe

14.4. Loko a tekiwile/tekile naswona mali ya vona loko yi hlanganile na ya murhandziwa wa yena, endzaku ko susiwa ka mali leyi pfumeleriweke, yo tanihi PAYE na UIF, yi le hansi **R27 192** hi lembe.

15 TIRHRKHODO LETI NGA KUMEKIKI KUME TI NGA RIKI KONA

- 15.1. Vakomberi va na mfanelo yo amukela angulo hi xivumbeko xa afidavhiti laha tirhekhodo ti nga kumekiki, kambe laha mukomberi a nga ta va na mfikelelo wa rhekhodo leyi nga kona.
- 15.2. Vakomberi nakambe va na mfanelo yo amukela angulo hi xivumbeko xa afidavhiti kumbe ntiyisiso laha tirhekhodo ti nga kumeki.

16. KU HERISIWA KA TIRHEKHODO

- 16.1. Muofisiri wa Mahungu u ta hlayisa mfanelo ya xinawu yo herisa tirhrkhodo tin'wana kuya hi matimba lawa ya humaka eka Nhlayiso wa Rixaka na Vukorhokeri bya Tirhekhodo.
- 16.2. Vakomberi va ta tsundzuxiwa loko rhekhodo yi herisiwile loko rhrkhodo yaleyo yi komberiwaka yi yelana na yona.
- 16.3. Ku ya hi xiyenge xa 24(1) xa **POPIA**, Muofisiri wa Vuxokoxoko a nga, endzaku ko amukela xikombelo kusuka eka nhlokomhaka ya data
- 16.3.1. lulamisa kumbe ku sula vuxokoxoko bya rhrkhodo ya vanhu hi nhlokomhaka ya data leyi yi nga na swona kumbe ehansi ka vulawuri bya yona lebyi nga kongomiki, fambelaniki, tlulaka mpimo, ya khale, helelangi, hambukisa, kumbe kumekile swi nga ri nawini; Kumbe
- 16.3.2. onha kumbe ku sula vuxokoxoko bya mixaxamento ya mitirho ya vanhuhi nhlokomhaka ya switiviwa leyi vulawuri byi nga ha pfumeleriwiki ku byi hlayisa kuya hi xiyenga xa 14 xa **POPIA**.

17 KU PFUXETA BUKU

Ndzawulo yi ta (LPT) , loko swi koteka, ku pfuxeta na ku hangalasa buku lembe na lembe.

Issued by

Tat **G.C. Pratt, CA (SA)**
Nhloko ya Ndzawulo na Xandla xa Muofisiri wa
Vuxokoxoko
NKWAMA WA TIMALI WA XIFUNDZAKULU

29 N'wendzamhala 2021

Siku

FOMO YA 2
XIKOMBELO XO FIKELELA RHEKHODO
[Swinawana swa 7]

Tekela enhlokweni:

- Vumbhoni bya pasi byi fanele ku khomanisiwa hi mukomberi.*
- Loko swikombelo swi endliwe ematshan'wini ya munhu un'wana, vumbhoni bya pfumelelo wolowo byi fanele ku khomanisiwa eka fomo leyi.*

Eka : Muofisiri wa Vuxokoxoko

imeyili: .....

.....

Fekisi: .....

.....

.....

Fungha hi "X"

Xikombelo xi endliwa hi vito ra mina

Xikombelo xi endliwa ematshan'wini ya munhu un'wana

VUXOKOXOKO BYA MUNHU

Mavito hi Xitalo						
Nomboro ya Pasi						
Xiyimo lexi xikombelo xi endliwaka haxona (<i>loko xi endliwa ematshan'wini ya munhu un'wanan</i>)						
Adirese ya Poso						
Adirese ya Xitarata						
Adirese ya imeyili						
Tinomboro to tihlanganisa	Riqingho (W)		Fekisi		Sele	
Mavito hi xitalo ya munhu loyi xikombelo xi endliwaka yena (<i>loko swi ri kona</i>)						
Nomboro ya pasi						
Adirese ya poso						
Adirese ya xiitarata						
Adirese ya imeyili						

MANYUWALI WAPAIA: N K W A M A W A X I F U N D Z A N K U L U X A
I M P O P O

Tinomboro to tihlanganisa	Riqingh o(W)		Fekisi		Sele	
------------------------------	-----------------	--	--------	--	------	--

**MANYUWALI WAPAIA: N K W A M A W A X I F U N D Z A N K U L U X A
L I M P O P O**

VUXOKOXOKO BYA TIRHEKHODO LETI KOMBERIWEKE	
<i>Nyika vuxokoxoko lebyi heleleke bya rhexhodo leyi komberiweke, ku katsa nomboro ya pasi loko u yi tiva, ku endlela leswaku rhexhodo yi kumeka (loko vundhawu lebyi nga kona by inga ringanelanga, u komberiwa ku yisa emahlweni eka pheji rin'wana na ku ri khomanisa na fomo.)</i>	
Ku hlamuseriwa ka rhexhodo kumbe xiphemu xa kona lexi fambelanaka	
Nomboro ya pasi loko yi ri kona	
Vuxokoxoko byin'wana bya rhexhodo:	
MUXAKA WA RHEKHODO <i>(Fungha fomo leyi faneleke hi "X")</i>	
Rhexhodo yi le ka xivumbeko xo tsariwa kumbe kandziyisiwa	
Rhexhodo yo katsa swifaniso swo voniwa (leswi katsa swinepe tisolayidi, mikandziyiso ta vhidiyo, swifaniso swo huma eka khomphyuta, swikeche na swin'wana na swin'wana)	
Rhexhodo yi vumbiwa hi marito lawa ya kandziyisiweke kumbe vuxokoxoko lebyi byi humelerisiwaka kambe hi mpfumawulo	
Rhexhodo yi kona eka khophyutara kumbehi xilekitironiki, kumbe eka xivumeko xo hlayeka xa muchini	

FOMO YO FIKELELA <i>(Fungha bokisi leri faneleke hi "X")</i>	
Khopi ya rhexhodo leyi kandziyisiweke (ku katsa tikhopi ta swifaniso swi voniwaka, vuhundzuluxi kumbe vuxokoxoko lebyi hlayisiweke eka khomphyutara kumbe eka ilekitironiki Kumbe xivumbeko xo hlayeka hi muchini)	
nkandziyiso wa vhidiyo, swifaniso leswi endliwaka hi khomphyutara, xikece, Sw,sw)	
Vuhundzuluxi bya mipfumawulo ya tinsimu (tsalwa leri tsariweke kumbe ku kandziyisiwa)	
Kopi ya rhexhodo eka fulexi dirayivhi (ku katsa swifaniso swo voniwa na mipfumawulo ya tinsimu)	
Khopi ya rhexhodo eka khophekiti dirayivhi disiki (ku katsa swifaniso leswi voniwaka na mipfumawulo ya tinsimu)	

NDLELA YO FIKELELA <i>(Fungha bokisi leri faneleke hi "X")</i>	
<i>ku kamberiwa ka rhexhodo ya vuxokoxoko bya vanhu eka adirese ya vaaki leyi tsarisiweke / nhlango wo ka wu nga ri wa mfumo (ku katsa ku yingisela eka marito lawa ya rhexhodiweke, vuxokoxoko lebyi nga humesiwaka kambe hi mpfumawulo, kumbe vuxokoxoko lebyi nga ka khomphyutara kumbe eka ilekitironiki kumbe xivumbeko xo hlayeka xa muchini)</i>	

**MANYUWALI WA PAIA: N K W A M A W A X I F U N D Z A N K U L U X A
L I M P O P O**

Vukorhokeri bya tiposo eka adirese ya poso	
Vukorhokeri bya tiposo eka adirese ya xitarata	
Vukorhokeri bya khoriya eka adirese ya xitarata	
Vuxokoxok bya fekisi yo tsariwa kumbe ku kandziyisiwa <i>(ku katsa vuhundzuluxi)</i>	
Vuxokoxoko bya imeyili <i>(ku katsa mimpfumawulo ya tinsimu laha swikotekaka)</i>	
Ririmi leri tsakeriwaka: <i>(Tekela enhlokweni leswaku loko mixaxameto ya mitirho y inga ri kona hi ririmi leri u ri tsakelaka, mfikelelo wu nga nyikiwa hi ririmi leri nga kona)</i>	

VUXOKOXOKO BYA TIMFANELO LETI FANELEKE KU TIRHISIWA KUMBE KU SIRHELERIWA
Loko vundhawu lebyi nyikiweke by inga ringani, u komberiwa ku hundzela emahlweni eka pheji rin'wana na ku yi khomanisa na fomo leyi. Mukomberi u fanele ku sayina tipheji hinkwato to tatisela.

Kombisa leswaku hi yih mfanelo leyi faneleke ku tirhisiwa kumbe ku sirheleriwa:	
Nhlamusela leswaku hikokwalaho ka yini rhekhodo leyi lavekaka yi laveriwa ku tirhisa kumbe ku sirhelela mfanelo leyi boxiweke	

TIHAKELO

- a) Munhu loyi a endleke xikombelo xa mfikelelo wa rhekhodo, handle ka vuxokoxoko lebyi nga na rhekhodo ya wena n'wini.
- b) U ta tivisiwa hi hakelo leyi lavekaka ku yi hakela na mali ya xikombelo.
- c) Hakelo leyi hakeriwaka ya mfikelelo wa rhekhodo yi ya hi fomo leyi mfikelelo wu laviwaka eka yona naswona na nkarhi wo ringanela lowu lavekaka wo secha na ku lulamisa rhekhodo.
- d) Loko u fanerile ku tshunxiwa eka ku hakela timali, u komberiwa ku boxa xivangelolo xa ku tshunxiwa

Xivangelolo	

**MANYUWALI WAPAIA: N K W A M A W A X I F U N D Z A N K U L U X A
L I M P O P O**

U ta tivisiwa hi ku tsala loko xikombelo xa wena xi amukeriwile kumbe xi ariwile na loko xi amukeriwile tihakelo mayelana na xikombelo, loko ti ri kona, u komberwa ku kombisa mukhuva lowu u tsakelaka ku tsalelana ha wona.

Adirese ya poso	Fekisi	Vutihlanganisi bya xiilekitroniki (u komberwa ku kombisa)

Sayiniwe e ..... hi ..... siku ra ..... 20 .....

.....
Nsayino wa munhu loyi endlake xikombelo /munhu loyi xikombelo xi endlweke ematshan'wini ya yena

XIMFUMO

Nomboro ya pasi:	
Xikombelo xi amukeriwile hi: (Boxa xiyimo, Mavito na xivongo swa Muofisiri wa Vuxokoxoko)	
Siku xi amukeriweke:	
Tihakelo ta mfikelelo:	
Dephoziti (loko yi ri kona):	

.....
Nsayino wa Muofisiri wa Vuxokoxoko

FOMO YA 4
NGHENISA APILI YA LE NDZENI
[9]

Nombro ya pasi. ....

VUXOKOXOKO BYA MUNHU

VUXOKOXOKO BYA NHLANGANO WA VAAKI						
Vito ra nhlango wa vaaki						
Vito na Xivongo swa Muofisiri wa Vuxokoxoko						
VUXOKOXOKO BYA MUVILERI LOYI A NGHENISEKE APILI YA LE NDZENI						
Mavito hi Xitalo						
Nomboro ya Pasi						
Adirese ya Poso						
Tinomboro to tihlanganisa	Riqingho (W)		Fekisi		Sele	
Xana apili ya le ndzeni yi nghenisiwa ematshan'wini ya munhu un'wana?				Ina		E-e
<i>Loko nhlamulo yi ri "Ina", xiyimo lexia pili ya le ndzeni ematshan'wini ya munhu un'wana xi nghenisiwaka ha xona: (Vumboni bya xiyimo lebyi apili yi nghenisiwaka ha xona).</i>						
VUXOKOXOKO BYA MUNHU LOYI APILI YI NGHENISIWAKA EMATSHAN'WINI YA YENA (Loko xi nghenisiwa hi munhu wa vunharhu)						
Ku ariwa ka xikombelo xa mfikelelo						
Xiboho mayelana na timali leti leteriweke kuya hi Xiyenge xa 22 xa Nawu						
Xiboho mayelana na ku engeteleriwa ka nkarhi lowu ha wona xikombelo xi faneleke ku tirhiwa kuya hi Xiyenge xa 26(1) xa Nawu						
Xiboho kuya hi Xiyenge xa 29(3) xa Nawu xo ala mfikelelo hi xivumbelo lexi komberaweke hi munhu loyi a endlake xikombelo						
Xiboho xo nyika mfikelelo wa xikombelo						
SWIVANGELO SWO APILA (Loko vundhawu lebyi nyikiweke byi nga ringananga, u komberwa ku yisa emahlweni eka pheji rin'wana na ku ri khomanisa na fomo . Tipheji hinkwato to tatisela ti fanele ku sayiniwa).						
Boxa swivangelo leswi ha swona apili ya le ndzeni yi nghenisiwaka haswona						

**MANYUWALI WAPAIA: N K W A M A W A X I F U N D Z A N K U L U X A
L I M P O P O**

Boxa vuxokoxoko lebyi by inga fambelenaka loko ku langutisiwa apili	

U ta tivisiwa hi ku tsala hi xiboho xa apili ya wena ya le ndzeni:

Adirese ya poso	Fekisi	Vutihlanganisi bya xiilekitroniki (kombisa laha)

Sayiniwe e ..... hi ..... siku ra ..... 20 .....

.....
Nsayino wa munhu loyi a endlake xivilelo/Munhu wa vunharhu

XIMFUMO NTSENA

RHEKHODO YA XIMFUMO YA APILI YA LE NDZENI

Apili yi amukeriwile hi (boxa xiyimo, vito na xivongo swa Muofisiri wa vuxokoxoko)		
Siku ro amukeriwa		
Apili yi fambile swin'we na swivangelo swiboho swa muofisiri wa vuxokoxoko na loko swi ri kona, vuxokoxoko bya munhu nwa vunharu loyi kumbe mixaxamelo ya mitirho yi fambelanaka na yena, yi yisiwile hi muofisiri wa vuxokoxoko	Ina	
	E-e	
MBUYELO WA APILI		
Ku ala xikombelo xa mfikelelo. Xi tiyisisiwile?	Ina	Xiboho xintswa (Loko xi nga tiyisisiwanga)
	E-e	
Timali (Xiyenge xa 22).Tiyisisiwa?	E-e	Xiboho xintswa (Loko xi nga tiyisisiwanga)
	Ina	

**MANYUWALI WAPAIA: N K W A M A W A X I F U N D Z A N K U L U X A
L I M P O P O**

Engetelela nkarhi (Sec 26(1)). Tiyisiwa?	Ina		Xiboho xintswa
	E-e		<i>(Loko xi nga tiyisiwanga)</i>
Mfikelelo (xiyenge xa 29(3)).	Ina		Xiboho xintswa
	E-e		<i>(Loko xi nga tiyisiwanga)</i>
Xikombelo xa mfikelelo xi nyikiwile. Tiyisiwa?	Ina		Xiboho xintswa
	E-e		<i>(Loko xi nga tiyisiwanga)</i>

Nsayiniwe e..... hi ..... siku ra..... 20 .....

.....
Vulawuri lebyi faneleke

XIKHOMANISWA XA B [Timali]

Tihakelo Mayelana na Minhlangoano ya Vaaki

	Nhlamuselo	Ntsengo
1.	mali ya xikombelo leyi faneleke ku hakeriwa hi munhu u'wana na un'wana loyi a endleke xikombelo	R100.00
2.	Khopi ya xifaniso xa vukulu bya A4	R1.50 hi pheji na xiphemu. Xa kona
3.	Khopi leyi kandziyisiweke ya vukulu bya A4	R1.50 hi pheji na xiphemu xa kona
4.	Kopi hi xivumbeko xo hlayeka xa khompyuta: (i) (i) Fulexi dirayivhi (swi ta nyikiwa hi munhu loyi a endleke xikombelo (ii) khophekiti disiki • Loko va nyikile munhu loyi a endleke xikombelo • Loko va nyikile munhu loyi a endleke xikombelo	R40.00 R40.00 R60.00
5.	Ntsariso wa swifaniso swo voniwa hi sayizi ya pheji ya A4	Vukorhokeri lebyi hirhisiwaka byi yay a hi ku khotexini ku suka eka munyika vukorhokeri.
6.	Kopi ya sifaniso swo voniwa	
7.	Ntsariso wa mpfumawulo wo yingiseriwa hi sayizi ya pheji ya A4	R24.00
8.	Khopi ya swifaniso swo voniwa: (i) Fuleshi dirayivhi (ku ta endliwa hi munhu loyi a ngeniseke xikombelo) (ii) Cd • Loko yi nyikiwile hi mukomberi • loko nyiketile mukomberi	R40.00 R40.00 R60.00
9.	Ku lava na ku lulamisa rhekhokho leyi boxiwaka awara yin'wana na yin'wana kumbe xiphemu xa awara ku nga katsiwi na awara yo sungula yo lava no lulamisa. Ku nga hundzi ntsengo hinkwawo wa	R100.00 R300.00
10.	Diphoziti: Loko ku secha ku hundza 6 wa tiawara	N'we xa nharhu xa ntsengo ku ya hi xikombelo wu ta khakhuletiwa hi ya hi ayitheme ya 2 ku ya eka 8.
11.	Ku posiwa, imeyila kumbe ku rhurhisa kwihi kumbe kwihi ka xiilekitironiki	Tihakelo xidzi loko ti ri kona
11.	Ku posa, imeyili kumbe ku rhurhisa kun'wana na kun'wana	

MANYUWALI WAPAIA: N K W A M A W A X I F U N D Z A N K U L U X A
L I M P O P O

	ka xiilekitironiki
--	--------------------

Tihakelo Mayelana na Minhlangoano yo ka yi nga ri ya Mfumo

	Nhlamuselo	Ntsengo
1.	Mali ya xikombelo yi hakeriwa hi munhu un'wana na un'wana loyi a endleke xikombelo	R140.00
2.	Muchini wo khopa swifaniso/Khopi ya ntima no basa vukulu bya A4	R2.00 hi pheji na xiphemu xa kona
3.	Khopi leyi kandziyisiweke ya vukulu bya A4	R2.00 hi pheji na xiphemu xa kona
4.	khopi ya xivumbeko xo hlayeke ya khophyutara: (i) Fulexi dirayivhi (swi ta nyikiwa hi munhu loyi a endleke xikombelo) (ii) khophekiti disiki • Loko u nyikiwile hi munhu loyi a endleke xikombelo • Loko va nyikile munhu loyi a endleke xikombelo	R40.00 R40.00 R60.00
5.	Ntsariso wa swifaniso swo voniwa hi sayizi ya pheji ya A4	Vukorhokeri lebyi hirhisiwaka byi yay a hi ku khotexini ku suka eka munyika vukorhokeri.
6.	Khopi ya swifaniso swo voniwa	
7.	Ntsariso wa mpfumawulo wo yingiseriwa hi sayizi ya pheji ya A4	R24.00
8.	khopi ya xivumbeko xo hlayeke ya khophyutara: (i) Fulexi dirayivhi (swi ta nyikiwa hi munhu loyi a endleke xikombelo) (ii) Cd • Loko va nyikile munhu loyi a endleke xikombelo • Ku ta nyikiwa munhu loyi a endleke xikombelo	R40.00 R40.00 R60.00
9.	Ku secha na ku lulamisa mixaxamelo ya paluxo ya awara yin'wekumbe xiphemu xa kona, ku nga katsiwi awara yo rhanga, leyi laveriwaka ku secha koloko na ku lulamisa. Ku nga tluli entsengo hinkwawo wa	R145.00 R435.00
10.	Diphoziti: loko ku secha ku hundza tiawara ta 6	N'we xa nharhu wa ntsengo hi xikombelo lexi hlanganisiweke kuyahi ayitheme ya 2 na 8.
11.	Ku posa, imeyili kumbe ku rhurhisa kun'wana na kun'wana ka xiilekitironiki	Mali leyi tirhisiweke hi ntiyiso, loko yi ri kona."